

Nr 285

Av herr **Arvidson m. fl.**, om ersättning åt översättare för utlåning av deras verk genom bibliotek.

I årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, M 25, sid 768 ff., föreslås, att till ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek anvisas för budgetåret 1958/59 ett belopp av 870 000 kronor. Styrelsen för Sveriges författarfond, som disponerar över de anvisade medlen, har i sin framställning om anslag för nästkommande budgetår bl. a. föreslagit, att anslaget måtte höjas med 200 000 kronor, varigenom en motsvarande ersättning i form av pensioner, understöd, stipendier och resebidrag jämväl kunde beredas den svenska översättarkåren. Detta förslag har icke tillstyrkts av departementschefen, vilken därmed även avslagit den framställning i ärendet, som den 17 april 1957 ingivits av *Fria litterära yrkesutövares centralorganisation* (FLYCO).

I redogörelsen för författarfondens anslagsäskande återgives även vissa avsnitt av statskontorets yttrande över de båda framställningarna. Härav framgår, att ämbetsverket ifrågasätter, huruvida de synpunkter, som legat till grund för statsmakternas beslut att av statsmedel bereda författarna ersättning för biblioteksutlåningen av deras verk över huvud taget kan motivera att en motsvarande ersättning även skulle beredas översättarna, vilka för sitt arbete erhåller ersättning i ett för allt, oberoende av i vilken utsträckning avsättning vinnes för den översatta boken. Redan av denna anledning, framhåller statskontoret, är den föreslagna utvidgningen av förevarande ersättningssystem ägnad att ingiva starka betänkligheter.

Gentemot detta betraktelsesätt vill vi framhålla, att den omständigheten att en översättare erhållit en engångsersättning för sitt arbete icke kan åberopas såsom ett skäl mot beredande av författarpenningar i en eller annan form åt översättare. Vore detta skäl giltigt och bärande, skulle nämligen majoriteten av de svenska facklitterära verken och en avsevärd del av de skönlitterära verken och barn- och ungdomslitteraturen på samma grunder frånräknas de ersättningsberättigade boklånen i de svenska biblioteken, då ifrågavarande författare endast erhållit ersättning i ett för allt för överlåtelsen av förlagsrätten. Normalkontraktet för förlagsavtal och dess tillämpningsområde är uteslutande en angelägenhet för bokmarknadens avtalsslutande parter och kan i denna begränsning enligt vår bestämda uppfattning över huvud taget icke åberopas såsom ett skäl för ett avstyrkande av den föreslagna utvidgningen.

Vi vill starkt understryka, att under den nu gällande principen om gott-

görelse åt författarna för biblioteksutlåningen av deras verk ligger en rättvisesynpunkt, innebärande att författarna skall erhålla en ekonomisk kompensation för det samhälleliga utnyttjandet över deras verk, som biblioteksutlåningen innebär. Översättaren av ett verk har — såsom auktorrättskommittén framhåller i sitt betänkande, SOU 1956: 25, sid. 133 och 251 — på samma sätt som författaren till ett originalverk en upphovsmannarätt till sitt verk. Allmänhetens förfogande över verket, t. ex. genom lån på offentligt bibliotek, är därför detsamma, oavsett om det gäller ett originalverk eller en översättning. Vi finner därför, att de av styrelsen för Sveriges författarfond och FLYCO gjorda framställningarna om ersättning för biblioteksutlåningen jämväl åt översättare är sakligt motiverade och ägnade att föranleda en anslagsökning av föreslagen omfattning.

Lägges härtill den omständigheten att det svenska kulturlivet står i en stor tacksamhetsskuld till översättarkåren, som — hängiven en kulturpolitiskt livsviktig uppgift — ägnar tid, krafter och kunskaper åt att till vårt språk överföra den utländska litteraturen och för detta ofta ytterst krävande arbete gottgöres med en orimligt låg ersättning, så understrykes ytterligare vikten och betydelsen av att även översättarna på föreslaget sätt beredes ersättning för biblioteksutlåningen av deras verk. De kvalificerade översättarna i vårt land — och det är uteslutande dessa, som de båda framställningarna åsyftar — skulle med denna anordning kunna beredas trygghet för sin ålderdom, ekonomisk hjälp vid sjukdom och annan nedsättning av arbetsförmågan, stöd och uppmuntran och möjligheter till vidareutbildning; allt angelägna önskemål för en numerärt ringa men ytterligt betydelsefull samhällsgrupp.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att frågan om ersättning till översättarna för utlåning av deras verk genom bibliotek måtte bli föremål för prövning och förslag till 1959 års riksdag.

Stockholm i januari 1958

Stellan Arvidson

Elis Håstad

Margit Vinge
